

Sygn. akt III CSK 181/06

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Iwona Koper

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa Szpitala Neuropsychiatrycznego Samodzielnego
Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej [...] przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia
o zapłatę,
po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym
w dniu 24 listopada 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 29 września 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym przez powoda Szpital Neuropsychiatryczny SPZOZ wyrokiem z dnia 29 września 2005 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 28 kwietnia 2005 r., w którym to Sąd ten oddalił powództwo o zapłatę przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia. W sprawie tej poczyniono następujące ustalenia.

Powód realizując obowiązek wynikający z ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (tzw. „ustawy 203”), z tytułu wzrostu wynagrodzeń wypłacił zatrudnionemu personelowi w 2002 r. kwotę 595 884,86 zł. Z tego tytułu za lata 2001 i 2002 zobowiązany był także do wypłaty kwoty 3 691 475,00 zł.

Powód nie dostał od pozwanego żadnych środków bezpośrednio przeznaczonych na pokrycie jego zobowiązań powstałych w związku z wejściem w życie „ustawy 203”; natomiast w roku 2001 r. wartość kontraktu między powodem a pozwanym wzrosła w stosunku do roku 2000 o 1 633 642 zł (8,9%), a w roku 2002 w stosunku do roku 2001 o kwotę 2 471 860,04 zł (12,4%).

Dnia 15 września 2004 r. powód wezwał pisemnie Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia (następcę prawnego Kas Chorych) do zapłaty kwoty 2 143 679,93 zł, stanowiącej połowę jego zobowiązań wynikających z „ustawy 203”. Żądana suma składała się z kwoty 297 942,43 zł - 50% podwyżki wypłaconej pielęgniarce w roku 2002 oraz kwoty 1 845 737,50 zł - 50% niewypłaconych należności pracowników z tytułu „ustawy 203” za lata 2001 i 2002.

Powołując się na wyrok TK z 18 grudnia 2002 r. (K 43/01), pozwany twierdził, że art. 4a ustawy z 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw tworzy współodpowiedzialność systemu finansów publicznych za jego wykonanie i wywodził dalej, że istnieje zobowiązanie solidarne między powodem (jako pracodawcą) a pozwanym (systemem finansów publicznych).

Powód wskazał, że podstawą roszczenia jest art. 376 § 1 k.c., a ponieważ nie zostało określone, w jakich częściach dłużnicy mają partycypować w realizacji zobowiązań wynikających z art. 4a wspomnianej ustawy, powód, który spełnił świadczenie, żąda zwrotu w częściach równych. Pozwany odmówił zapłaty. Sąd I instancji wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2005 r. oddalił powództwo.

Oddalając apelację powoda Sąd Apelacyjny uznał, że w okolicznościach sprawy, nie sposób skutecznie wywodzić odpowiedzialności pozwanego za zobowiązania powoda wynikające z „ustawy 203” z art. 4a ustawy z 16 grudnia 1994 r. w związku z art. 518 k.c. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego (IV CK 541/04 i III CK 405/04), Sąd II instancji podkreślił, że odpowiedzialność taka musiałaby wiązać się ze stwierdzeniem istnienia w kasach chorych dodatkowych środków, koniecznością ustalenia sposobu ich rozdysponowania, wreszcie z odmową kasy renegotjowania umowy.

W rozpoznawanej sprawie powód nie wykazał, że poprzednik prawny pozwanego nie rozdysponował choćby części środków finansowych pomiędzy świadczeniodawców, z którymi był związany. Inaczej mówiąc, nie wykazał, by choć część środków finansowych pochodzących ze środków publicznych będących w dyspozycji poprzednika pozwanego nie została przekazana świadczeniodawcom, w tym i powodowi.

Nie wykazanie przez powoda, że poprzednik prawny pozwanego Funduszu owe dodatkowo otrzymane środki zatrzymał (nie przekazał je świadczeniodawcom - w tym powodowi) przez co wzbogacił się, sprawia, iż nie ma podstaw do uwzględnienia powództwa na podstawie art. 405 k.c. lub art. 68 ust. 2 Konstytucji RP.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego :1) art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw przez przyjęcie, że przepis ten nie stanowi podstawy współodpowiedzialności pozwanego za zobowiązania wobec pracowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wynikające z tego przepisu; 2) nie zastosowanie art. 405 k.c. wobec bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego; 3) art. 2 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej z którego wynika zasada zaufania do państwa i stanowionego prawa; 4) art. 68 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącego zasad finansowania świadczeń zdrowotnych ze środków publicznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzut naruszenia art. 405 k.c., podniesiony w skardze kasacyjnej nie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153 ze zm.), która określała stosunki prawne pomiędzy poprzednikiem prawnym pozwanego Kasą Chorych a powodem, w czasie gdy powstało roszczenie powoda dochodzone w pozwie, Kasa Chorych była zobowiązana do przekazania wszystkich uzyskanych środków zakładom opieki zdrowotnej na podstawie umów zawartych z nim. W tej sytuacji bez wykazania przez powoda, że bezprawnie zatrzymała ona część środków, którymi dysponowała w latach 2001 i 2002 i że stało się to jego kosztem, art. 405 k.c. nie może być podstawą uznania jego roszczeń za uzasadnione.

Nie zasługuje również na uwzględnienie podniesiony w kasacji zarzut, że zaskarżony wyrok narusza art. 68 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Przepis ten, na co słuszenie zwrócono uwagę w skardze kasacyjnej, przyznaje obywatelom niezależnie od ich sytuacji materialnej równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Jest on jednak przede wszystkim skierowany do władzy publicznej, która ma obowiązek podejmowania działań zmierzających do zapewnienia każdemu obywatelowi przyznanego mu w Konstytucji prawa. Skarżący nie zwrócił natomiast uwagi na to, że z powołanego przepisu wynika wyraźnie, iż warunki i zakres udzielania świadczeń opieki zdrowotnej określa ustawa. Już z tego powodu nie można podzielić poglądu wyrażonego w skardze kasacyjnej, że bezpośrednio z art. 68 ust. 2 Konstytucji wynika obowiązek kasy chorych (obecnie Narodowego Funduszu Zdrowia) do sfinansowania roszczenia samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej o zwrot kosztów udzielonych świadczeń opieki zdrowotnej. Wbrew też przyjętemu przez siebie założeniu skarżący opiera swoje roszczenie przede wszystkim na przepisie ustawy podnosząc, że zaskarżony wyrok narusza art. 4a ustawy z dnia

16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1995 r. Nr 1 poz. 2 ze zm.). Ten, podniesiony także w skardze kasacyjnej zarzut, uznać należy za uzasadniony.

Warunki i zakres udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, w czasie gdy powstało roszczenie powoda, określała wspomniana wyżej ustawa z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153 ze zm.). Na jej podstawie, powód jako publiczny samodzielny zakład opieki zdrowotnej mógł otrzymać od kasy chorych (obecnie Narodowy Fundusz Zdrowia) środki na sfinansowanie udzielonych przez siebie świadczeń zdrowotnych tylko w ramach łączącego go z kasą stosunku zobowiązaniowego, którego źródłem była umowa (art. 53 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym). Treść tej umowy została określona przede wszystkim w powołanym wyżej art. 53 ust. 4.

Nie ulega wątpliwości, że koszt wynagrodzenia personelu medycznego zatrudnianego przez powoda stanowi element kosztów jakie publiczny samodzielny zakład opieki zdrowotnej ponosi w związku ze świadczeniem usług zdrowotnych. Koszt ten kasa chorych miała obowiązek sfinansować w ramach łączącego ją z powodem stosunku prawnego powstałego z umów zawartych przez strony, które określały udzielanie świadczeń zdrowotnych w 2001 r. Wejście w życie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. spowodowało jednak, że do stosunku zobowiązaniowego łączącego powoda z kasą chorych wszedł obowiązek sfinansowania przez kasę kosztów podwyższonego ustawowo wynagrodzenia personelu medycznego. Przepis ten zobowiązał bowiem powoda jako publiczny samodzielny zakład opieki zdrowotnej, zatrudniający powyżej 50 pracowników, do podwyższenia wynagrodzenia, o kwotę wynikającą z ustawy. Jak wynika z ustaleń poczynionych przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie sygn. K 43/01 OTK-A 2002/796 kasy chorych otrzymały, zwiększone w stosunku do pierwotnie planowanych, środki, które miały przeznaczyć na pokrycie dodatkowych kosztów świadczenia usług zdrowotnych związanych z ustawowo nałożonym obowiązkiem podwyższenia wynagrodzenia personelu medycznego.

W tej sytuacji należy uznać, że chociaż wprost nie wynika to z art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r., to przepis ten zgodnie z wykładnią systemową i celowościową musi być traktowany jako podstawa roszczenia publicznych samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej o sfinansowanie przez kasę chorych dodatkowych kosztów jakie zakłady te poniosły przy świadczeniu usług zdrowotnych w związku z koniecznością wypłaty podwyższonego wynagrodzenia. Obowiązek wynikający z tego przepisu, w związku z art. 56 k.c., stał się elementem treści stosunku zobowiązaniowego łączącego pozwaną kasę chorych z powodem, którego źródłem były umowy o świadczenie usług zdrowotnych w roku 2001 i 2002. Przyjmując taki pogląd należy uznać, że powodowi przysługiwało wobec kasy chorych roszczenie o zapłatę równowartości podwyższone wynagrodzenia jego pracowników, które wypłacił im w 2001 i 2002 r. Należy jednak ustalić, czy wskazywana w pozwie kwota odpowiada rzeczywiście kosztom podwyższonego wynagrodzenia, które powód zobowiązany był sfinansować zgodnie z art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. oraz czy w ramach posiadanych w tym czasie środków na finansowanie świadczeń zdrowotnych, powód gospodarując nimi prawidłowo nie był w stanie sam, przynajmniej w części sfinansować te podwyżki. Jeżeli okaże się, że kasa chorych nie przekazała należnych powodowi kwot, to może on zgodnie z art. 481 k.c. żądać zasądzenia na jego rzecz należnej mu kwoty wraz z odsetkami za czas opóźnienia. Gdyby zaś powód wykazał, że nie przekazanie przez kasę chorych w terminie należnych mu kwot było spowodowane okolicznościami, za które ona ponosi odpowiedzialność oraz, iż w związku z tym poniósł szkodę może nadto dochodzić jej naprawienia zgodnie z art. 481 § 3 k.c. (podobnie Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 30 marca 2006 r. II CZP 130/05)

Mając na uwadze, że zarzuty podniesione w kasacji okazały się w części usprawiedliwione Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.